

וכוונת המשנה לומר, **הא** אם אמר לו **הבא מעות** ואחר כך **טול את שלך**, עדיין **שומר חנם** הוא.

והטעם הוא, כיון שגילה דעתו שרצונו להחזיק בחפץ כמשכון עד שישלם לו מעותיו. (125)

ומקשה הגמרא: לפי המתבאר משמע, **אבל** אם אמר **גמרתיו מאי? שומר חנם** הוא, אפילו שלא אמר במפורש טול את שלך.

אי הכי, אדתני במשנה, "וכולן שאמרו טול את שלך והבא מעות שומר חנם", הרי עדיף

מעות בשכרינו, בטל מראובן דין שומר שכר החייב בגניבה ואבידה, ואינו אלא **שומר חנם**.

ומשמע, דוקא משום שאמר לו טול את שלך,

הא אם רק יאמר לו **גמרתיו** את החפץ, עדיין **שומר שכר** (122) הוא, עד שיאמר לו בפירוש טול את שלך. (123) (124)

ומתרצת הגמרא: **לא** תדייק כך!

אלא, אף אם אמר גמרתיו, נעשה שומר חנם.

בדבריו שומר חנם ועיין נתיבות קפ"ו סק"ב].

123. הקשו התוספות, אף בגמרתיו עדיין שומר שכר הוא, שהרי תפיס ליה אאגריה והנאה היא בשבילי? ותירצו, דטעם זה לבד אינו מחשיבו שומר שכר אלא בצירוף הנאתו מעצם שכרו, ולאחר גמר המלאכה אינו נהנה מכך יותר. והתוספות הרא"ש מבאר, שאם אומר גמרתיו ולא אומר הבא מעות וטול מוכח שאין כוונתו לעכבו עבור מעותיו.

124. ולא אמרינן כיון שידעו הבעלים שכלו ימי אומנות ולא שלחו והביאום פטור השומר. [רש"י].

מדקדק המחנה אפרים [שומרים כג] בדבריו, דמה שאומר גמרתיו אינו לשון סילוק השמירה, אלא הודעה לבעלים שגמר מלאכתו, ואם ידעו הבעלים בלא הודעתו אינו צריך לומר גמרתיו.

125. ויש להבין, לפי דברי התוספות דתפיס אאגריה לחוד אינה הנאה מספקת לחייבו כשומר שכר [עייין הערה 121], אם כן למה מתחייב? ויש לחלק, דכאן, שמגלה דעתו בפירוש שדעתו

הרא"ה כתב, שאף בשואל השוו מידותיהן ואינו יכול לחזור בו, אמנם אם רצה מחזירו לבעליו. אבל כל עוד שלא החזירו אם נאנס חייב השואל. ומסוגין מוכח כדברי הרא"ה דבתוך ימי שאילתה אינו יכול לחזור בו [מחנה אפרים שאלה ופקדון סימן ז', ועיי"ש שהוסיף בטעם הדבר, דכל עוד הבהמה אצלו יכול השואל לחזור בו מחזרתו ולשוב ולהשתמש בה, ואין הבעלים יכולים לקחתה ולכך נחשב כשואל עליה עד שיחזירה].

122. מקשים הראשונים, הרי לדעת אמימר מבואר להלן ששואל לאחר ימי שאילתו שומר שכר הוא, ולכאורה דומה הוא לגמרתיו, ואמר אמימר דשומר שכר הוא, ומה קושיית הגמרא מגמרתיו? מתרץ תוספות רבינו פרץ, שסברה הגמרא, כמו ששואל כאשר תמו ימי שאילתו ירדו חיוביו דרגה אחת ונהיה שומר שכר, כך שומר שכר שאמר גמרתיו ירד בדרגה אחת ויהפך שומר חנם. והרש"ש מבאר דדוקא שואל נהיה שומר שכר הואיל ומתחילה כל הנאה שלו. אבל שומר שכר לאחר תום זמנו שומר חנם הוא. [ועייין בריטב"א בד"ה או דלמא דכתב שאף לאחר זמן שומר שכר הוא, ויש שגרסו

שנשמעין "גמרתיו", וממילא נדע בכל שכן, "טול את שלך".

ולמה השמיעה המשנה את דינה ב"טול את שלך" דוקא?

ומתצינן: "טול את שלך" איצטריכא ליה, לתנא של המשנה, לומר את דינו דוקא במקרה זה.

כי סלקא דעתך אמינא, שבמקרה זה, שומר חנם נמי לא הוי, שהרי אמר לו במפורש טול את שלך, והסיר אחריותו ממנו, קא משמע לן ששמירת שומר חנם לא הסיר מעצמו. (126)

איכא דאמרי, אמר רב נחמן בר פפא, אכן אם רק אמר לו לבעל חפץ "גמרתיו", עדיין שומר שכר הוא.

ואף אנן, נמי תנינא: וכולם שאמרו טול את שלך והבא מעות, שומר חנם.

מאי לאו, הוא הדין אם אמר גמרתיו שומר חנם הוא.

ודוחה הגמרא: לא! טול את שלך, שאני, שהסיר אחריותו מהחפץ במפורש. אבל אם רק אמר לבעלים גמרתיו, עדיין שומר שכר הוא. (127)

הנא מר, בר מרימר, כאשר היה עומד קמיה דרבינא, רמי בענין זה, סתירה לכאורה של שתי מתניותין אהרדי, ומשני [ומיישב את הסתירה בין המשניות, וכפי שיתבאר להלן]:

מצד אחד תנן, שנינו כאן: וכולן שאמרו טול את שלך והבא מעות, שומר חנם.

ומשמע, והוא הדין לגמרתיו [כלישנא קמא].

ורמינהו סתירה לכך, ממה שנינו לקמן [צח ב] במשנה:

אמר לו שואל למשאל: שלח בהמתך ביד שליח זה אלי, ושלחה המשאל, ומתה קודם שבאה ליד השואל, חייב השואל. וכן בשעה שמחזירה, וכפי שנתבאר לעיל.

וסברה הגמרא, כי בשעה שמחזירה, דומה הוא לאומן האומר לבעלים "גמרתיו". ולמרות זאת, נתבאר שדיני שואל החייב באונסין לא סרו מעליו, עד שתבא הבהמה ליד משאל ממש. ואם כן, אף אם אמר לו גמרתיו, יתחייב כשומר שכר, כדין אומן! ?

ומשני, לפי מה שאמר רפרם בר פפא אמר רב חסדא, לא שנו בשואל שחייב, אפילו ששלחה ביד השליח לבעליה, אלא שהחזיר בתוך ימי שאילתה, שאז עדיין שואל הוא, שהרי קיבל עליו חיובי אונסין עד זמן פלוני.

מהשמירה. [ריטב"א] וכתבו האחרונים, שזה דוקא באומן שאפשר לפרש כוונתו שאינו רוצה לעכבו תמורת מעותיו. אבל סתם שומר שכר ודאי נתכוון להסתלק מהשמירה [ועיין תוספות מט. ד"ה אלא שם נתפרש להיפך].

127. כתב המאירי, "יש דנים מכאן שהשומר

לעכבו לצורך זה, מוכח שהנאה חשובה היא אצלו.

126. דאינו תופסו על שכרו. אבל מדין פקדון לא סילק נפשיה, [רש"י] ומשמע, אם היה חפץ להסתלק משמירתו רשאי, אלא שכשאמר גמרתיו, מפרשים כוונתו שלא נתכוון להסתלק

אבל לאחר ימי שאילתה, פטור.

שכר [עיינין הערה 112].

ולכן, אומן האומר לבעלים גמרתיו, דינו כשומר חינוס, שהרי גמרתיו דומה לשואל המחזיר לאחר ימי שאילתה.

תניא כוותיה דאמימר: הלוקח, קונה כלים מבין האומן, כדי לשגרן, לשלוח אותם לבית חמיו כסבלונות [מתנות] לארוסתו, ואמר לו לאומן: אם מקבלין אותן ממני בבית חמי, אני נותן לך דמיהן. ואם לאו, אני נותן לך לפי טובת הנאה שבהן. כלומר, ישומו כמה דמים יתרצה החתן לתת כדי שתכיר לו ארוסתו טובה על כך שרצה לתת לה מתנות, ודמים אלו יתן לו, ואת הכלים ישיב לו, ונאנסו הכלים, ונשברו.

איבעיא להו, האם שואל המחזיר לאחר ימי שאילתה פטור מחיובי שואל [אונסין], וחיוב כשומר שכר [בגניבה ואבידה],

או דלמא, שומר שכר נמי לא הוי, אלא שומר חינוס, שאינו חייב אלא אם פשע בשמירתה?

אם נאנסו בהליכה לבית חמיו, חייב לשלם דמיהן, שהרי נתכוון לקנותם באופן גמור, אלא אם כן יתברר שאינם רוצים ליטלם ממנו, (128) אבל כל עוד שלא נתברר כך נחשבים כקנויים לו לגמרי. (129)

אמר אמימר, מסתברא, פטור משואל, וחיוב כשומר שכר.

אבל אם נשברו בחזירה, שכבר נתברר שאין

והטעם, הואיל ונהנה השואל מכך שהשאלו לו בעליה, מהנה הוא את הבעלים, בכך שמקבל על עצמו חיובי שומר

שומרים כד] ועיינין עוד נתיבות המשפט סימן קפ"ו א, ועיינין מחנה אפרים [שאילה ופקדון סימן ז] דרש"י לשיטתו אינו מפרש שחייב מדין שואל, שהרי לרש"י שואל חייב באונסין אפילו לאחר גמר שאילתו אם לא הודיע לבעלים שאינו חפץ בו עוד, ובברייתא מבואר דבחזרה פטור מאונסין אף שלא הודיע לבעלים, אם כן ודאי אינו שואל אלא לוקח.

בשכר חסדים שקיבל ממנו נעשה שומר שכר, אלא שיש לפקפק ולומר שלא נאמר כן אלא כשנהנה באותו דבר עצמו, ואף באותו דבר עצמו עד שלא החזירו שלא נשלם החסר עדיין.

129. "דהואיל וקצץ דמיהן ומשכן לשם לקיחה הרי הם לקוחים בידו וכו'" [רש"י]. וכתב הר"ן בנדרים [לא ב], שכדי להתחייב באונסין לא סגי במה שקצץ דמיהן וצריך שיהא זה זבינא חריפא — דבר הנמכר בקלות ובמחיר טוב, שאז לטובת הלוקח הוא קנין זה, שהרי יוכל למוכרו בקל, ולכן חייב באונסין. אכן שיטת הריטב"א, דבזבינא חריפא חייב אפילו אם לא קצצו דמים,

128. נחלקו הראשונים למה הלוקח כלי לשגרו לבית חמיו חייב באונסין, דעת רש"י דאכתי לקוחין הן בידו. ועיינין רשב"ם [ב"ב פח]. שדן אם אכן חייב מדין לוקח כרש"י, או מדין שואל החייב אונסין. התוספות שם מוכיחים שחיובו מדין שואל, מסוגיין שמוכיחה מברייתא זו ראייה לאמימר דשואל המחזיר אחר ימי שאילה דינו כשומר שכר, ועיינין שדווחים ראייה זו. אכן הר"ן והרא"ש [נדרים לא]. כתבו, דחיובו מדין שואל, וכמה נפק"מ נאמרו בזה. א. מי מהם יכול להקדישו בשעה זו. ב. אם בעליו עמו פטור שואל מאונסין. אבל לוקח חייב. [מחנה אפרים

דעתו לקנותם, פטור, מפני שהוא באותה שעה בנושא שכר [שומר שכר] הפטור באונסין. ומכל מקום נתבאר כאמיר, ששומר שכר הוא, ולא שומר חנם.

מעשה בההוא גברא, דזבין ליה חמרא חמור לחבריה.

אמר ליה הקונה למוכר: קא ממטינא ליה, אני מתכוון להביא את החמור לדוכתא פלוני למקום פלוני כדי למוכרו שם, אי מזדבנא [אם יימכר] מוטב, ואשלם לך דמיו, ואי לא ימכר שם, מהדרנא ליה אחזיר לך את החמור ניהליך, אליך, כי איני חפץ לקנותו אלא אם אצליח למוכרו שם.

אזל לאותו מקום. ולא אזדבנא, ולא מכר את החמור.

ובהרי דקא אתא חזרה למקום המוכר, איתנים החמור.

אתא לקמיה דרב נחמן, חייביה את הקונה

לשלם דמיו למוכר.

איתיביה רבה לרב נחמן, הרי שנינו: דוקא אם נאנסו בחליכה חייב. ובחזרה פטור, מפני שכבר נתברר שאינו חפץ לקנותו, ואין הוא אלא בנושא שכר, הפטור מאונסין.

אמר ליה: חזרה דהאי, של אותו אדם הלוקח חמור כדי למוכרו, גם היא בכלל חליכה היא נחשבת.

מאי טעמא? סברא הוא, כי הרי בחזירתו, אילו אשכח היה מוצא קונים לזבניה, למכור להם, מי לא זבנה?

ולכן, שונה הוא מדין הלוקח כלים מבית האומן, שהרי שם, לאחר שלא קיבלו ממנו בבית חמיו, נתברר שאינו חפץ לקנותם.

שנינו במשנה: אדם האומר לחבירו, שמור לי שדי ואשמור אני לך את שדך, הרי הוא שומר שכר. (130)

חריפא הרי שלו הן? וכתב הקהילות יעקב [גדרים סימן כ"ד], שבזבינא חריפא אומדים דעתו של לוקח שרצונו לקנותו מיד. אבל בזבינא מציעתא אינו להוט לקנותו ונוטלו על דעת שיקנהו רק אחר כך. [ובדרך זו מבאר דעת הרמב"ם שלוחין פ"ב ה"ח שלא הזכיר בסוגין שהוא זבינא חריפא, כיון שזו סברא שאינו להוט לקנותו. זה דוקא אם טרם החליט לקנותו. אבל כאן אם יקבלו ממנו חפץ לקנותו אף שאינו זבינא חריפא].

130. בריש פרק השואל שנינו, "השואל את הפרה ושאל בעליה עמה, או שכר בעליה עמה וכו', פטור שנאמר אם בעליו עמו לא ישלם". ובדף צה ב תא שמע וכו' אף על פי שהבעלים

ואם קצצו דמים חייב אף שאינו זבינא חריפא. מבארים האחרונים, שאם זבינא חריפא הוא, כל ההנאה של הלוקח, ולכן חייב באונסין מדין שואל, ואין צריך קציצת דמים. אבל אם אינו זבינא חריפא, חיובו מדין לוקח, ולכן צריך קציצת דמים שבזה נעשה לוקח [חכמת שלמה שו"ע סימן ר"י]. תוספות בד"ה אתא כתבו כהרשב"ם, ומקשים דמדלא משכח לזבניה מסתבר שלא היה זה זבינא חריפא, ואם כן למה חייבו הרי נהנה המוכר במכירה זו כמו הלוקח, שהרי לא יכול היה למוכרו בקל במקום אחר? ותירצו, שהיה זה זבינא חריפא, רק הלוקח רצה למוכרו בדמים מרובים ולזה לא מצא קונים. ובאמת לדעת הראשונים דחיובו מדין לוקח [עיי' הערה 126], צריך באור למה חייב רק בזבינא

וסברה הגמרא, שמדובר כאן כאשר שניהם שומרים באותה שעה.

ומקשה הגמרא: **ואמאי חייב כשומר שכר?** הרי **שמירה בבעלים היא!**

[נאפילו אינו נמצא יחד עימו, אם באותה שעה עושים שניהם כל אחד לחבירו, אף היא שמירה בבעלים היא, ופטור מחיובי שמירה].

אמר רב פפא: כאן מדובר בכגון **דאמר ליה: שומר לי היום, ואשמור לך למחר.** ואינם עושים במלאכה באותה שעה, ולכן לא נחשב הדבר כ"שמירה בבעלים", אלא שומר שכר גרידא הוא, לפי שבשכר שמירתו היום, ישמור לו חבירו מחר.

תנו רבנן: **אמר לו, שמור לי ואשמור לך.**

או **השאלני בהמתך ואשאלך** בהמתי [אף במקרה כזה אינו נחשב שואל החייב באונסין, שהרי תמורת בהמה זו ששאל ממנו עליו להשאלו בהמתו מחר, ודין שואל נאמר דוקא אם כל ההנאה שלו, כלומר, אינו חייב ליתן שום דבר בתמורה].

או **שמור לי, ואשאלך.**

או **השאלני ואשמור לך.**

כולן נעשו שומרי שכר זה לזה.

ומקשה הגמרא: [כדלעיל] **ואמאי שומרי שכר הן, הרי שמירה בבעלים היא?** (131)

בבעלים? וכמו כן יש לתמוה לדעת ר"י למה אשאלני ואשאלך אינה שמירה בבעלים? והנתיבות שם כתב בבאור דעת רש"י, דבשואל שכל הנאה שלו שומר כל אחד את החפץ עבורו ולא עבור חבירו, ואינו נחשב עושה במלאכתו אלא כל אחד במלאכתו עושה. ובבאור דעת הראשונים כתב הבית יוסף שם, דבשמור לי ואשאלך כיון שכליו של מפקיד עמו נחשב הדבר כאילו אף הבעלים עצמם עמו, דאין חילוק בין אם הוא עושה עמו לבין אם בהמתו עושה עימו. והט"ז מבאר מקרה זה באופן אחר, כיון שמשמעבד לו להשאלו נחשב כאילו הוא עצמו שואל לו. הב"ח מבאר שאין צריך דוקא שיעשה עמו מלאכה, אלא כל ששניהם עושים טובה אחד לחבירו חשיב בעליו עמו. הש"ך מבאר דעדיין לא השאלו את החפץ המובטח, וכיון שנתחייב להשאלו, מחויב המשאל לשמור את החפץ כדי שיוכל אחר כך לקיים את התחייבותו. [ועיי"ש בנתיבות שהקשה שאם כן אף אם מתחייב להשאלו למחר נעשה שומר כבר מעתה

עושים מלאכה במקום אחר ומתה פטור, כלומר, פטור בעליו עמו אינו דוקא אם עושה עמו במלאכה זו, אלא אף אם עושה בשבילו מלאכה אחרת, ובמקרה כזה דנה סוגיתנו.

131. "אשמור לי ואשמור לך קאי. ששניהם זה במלאכתו של זה. אבל השאלני כליך ואני אשאל לך כליי, שמור לי ואשאלך, או השאלני ואשמור לך, אין כאן בעלים של חפץ במלאכתו של שומר." [רש"י] וכוונתו, דדברי רב פפא נסובים רק על שמור לי ואשמור לך. אבל הטור [ש"ה] מביא שיטת הראשונים שחולקים על רש"י, ומפרשים שכל ארבעת המקרים בכרייתא פטור דבעליו עמו, וכן כתב המגיד משנה בדעת הרמב"ם [שכירות פ"י ה"ב]. וכתב הטור דבשלמא לגבי אשאלני ואשאלך אפשר להבין דנחשב שמירה בבעלים, שכל אחד מהם משתמש באותה שעה בחפץ חבירו. אבל אשמור ותשאלני או אשאלך ותשמור, הרי שני החפצים אצל אותו אדם, ולמה יחשב שמירה

האופה, ולא עשה מלאכתם באותה שעה, ולכן אינה פשיעה בבעלים וחייבים לשלם דמיה.

והוינן בה: הניחא למאן דאמר פשיעה בבעלים פטור, משום הכי איכסיף, שהיה לו לפוטורם.

אלא למאן דאמר פשיעה בבעלים חייב, (133) ואינו דומה לדין שמירה בבעלים שפטור [והטעם עיין בהערה]. אמאי איכסיף רב פפא, והרי כדין חייבם?

ומבאר הגמרא: אלא, החוץ יומא, לאו דידיה חוץ, לא היה זה היום הקבוע בו חייב מוכר זה לאפות לכולם את לחמם. ואמרו ליה לדידיה, זיל אפי לן את היום, ואפילו שאין זה יומך הקבוע.

ואמר לחו, בחוץ אגרא דקא אפינא לכו, נטורו לי גלימאי, ובמקרה כזה נעשים הם שומרי שכר על גלימתו, שהרי אינו מחויב לאפות ביום זה, ואין אפייתו אלא כתשלום על שמירת הגלימה.

עד דאתא איגניב, שלא בפשיעה גמורה! א-ב9

אתו לקמיה דרב פפא, חייבינהו לשלם את דמי הגלימה.

אמרו ליה רבנן לרב פפא: למה חייבתם? הא שמירה בבעלים היא, ובשמירה בבעלים

ומתריצין: [כדלעיל] אמר רב פפא: דאמר ליה: שמור לי היום ואשמור לך מחר, ואינם עושים במלאכה באותה שעה.

מעשה בהנהו אהלוי [מוכרי בושם הקרוי אוהל או אהלות], (132) דכל יומא הוה אפי לה, היה אופה להם לחם חד מינייהו — איש איש ביומו.

ההוא יומא, אמרו ליה מוכרי הבשמים לחד מינייהו: זיל, אפי לן; לך ואפה לנו לחם היום.

אמר לחו: נטורו לי גלימאי, שימרו את בגדי עד שאסיים לאפות לכם לחמכם.

אדאתא עד שחזר האופה ממלאכתו, פשעו בה חבריו, ולא שמרו את בגדו, ואגנוב.

אתו לקמיה דרב פפא לדין. חייבינהו, משום שפשעו בשמירתם.

אמרו ליה רבנן לרב פפא: אמאי חייבת אותם? הרי פשיעה בבעלים היא, שהרי עשו במלאכתם יחדיו, כי בשעה ששמרו גלימתו, אפה להם את לחמם?

איכסיף רב פפא, בוש על שנכשל בדבר הלכה.

לסוף איגלאי מילתא, דהווא שעתא שנגנבה הגלימה, שכרא הוה קא שתי, השתכר

על החפץ וחשיב בעליו עמו?].

132. "מור ואהלות עם כל ראשי בשמים" [שיר השירים ד' י"ד].

133. חלוק דין שומר שכר ושואל לענין שמירה

בבעלים מדין שומר חנם. שומר חנם כל חיובו רק אם פשע ממש בשמירתה, ומשום כן אף אם בעליו עמו חייב, שלא היה לו לפשוע. אבל שומר שכר, החייב בגניבה ואבידה, אינו פשיעה ממש, ובו חידשה תורה שפטור אם בעליו עמו.

[רש"י]